

Regeringskansliet

Promemoria
Fö2025/00707

2025-04-16

Försvarsdepartementet

Särskilda exportkredit- garantier för försvars- export till den ukrainska staten

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	3
2	Författningsförslag.....	4
2.1	Förslag till förordning om särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten.....	4
2.2	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1217) med instruktion för Exportkreditnämnden.....	8
3	Behovet av en särskild exportkreditgaranti för försvarsexport till den ukrainska staten.....	9
4	Överväganden, förslag och bedömningar	10
4.1	En ny förordning om särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten.....	10
4.2	Förhållandet till förordningen om utlåning och garantier	12
4.3	Exportkreditnämnden ska vara garantimyndighet.....	13
4.4	Förutsättningar för exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten.....	13
4.4.1	Finansiella villkor med anledning av att exportkreditgarantierna finansieras utanför garantimodellen.....	13
4.4.2	Grundläggande förutsättningar för utfärdande av exportkreditgarantier	14
4.4.3	Till vilka företag får garantin utfärdas.....	15
4.5	Ett komplement till garantier på den privata marknaden .	16
4.6	Förlust som täcks av exportkreditgarantin och garantins omfattning vid överlåtelse.....	16
4.7	Täckningsgrad och förskott.....	17
4.8	Löptid.....	18
4.9	Begränsning i belopp.....	18
4.10	Riskbedömning	19
4.11	Avgift	20
4.12	Redovisning mot inkomsttitel	22
4.13	Del- och slutredovisning	23
4.14	Valuta.....	24
4.15	Prövning och överklagande.....	24
4.16	Myndighetsinstruktionen.....	25
5	Ikraftträdande.....	26
6	Konsekvenser.....	27

1 Sammanfattning

Den ryska aggressionen mot Ukraina har pågått i mer än tio år och Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i tre år. Detta har för lång tid framåt försämrat det säkerhetspolitiska läget för Sverige, Sveriges närområden och Europa. Som ett resultat av det försämrade säkerhetsläget genomför flera länder ökade satsningar på försvaret vilket har lett till avsevärt ökade försvarsutgifter. Den höga riskexponeringen som förknippas med affärer med den ukrainska staten är ett hinder för företag att exportera till den ukrainska staten. Enligt nuvarande regelverk är det även förenat med mycket stora svårigheter att utfärda garantier för försvarsexportaffärer till Ukraina.

Exportkreditnämnden (hädanefter EKN) kan i dag bevilja särskilda exportkreditgarantier för att täcka förluster vid exportaffärer med varor och tjänster till Ukraina om den verksamhet i Ukraina som exportaffären främjar har som huvudsyfte att bidra till ekonomisk och samhällelig utveckling och välfärd i Ukraina. De garantierna kan inte användas för försvarsexport.

Av den anledningen föreslås i denna promemoria ett nytt svenskt exportstöd genom en ny förordning om särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten. Det nya regelverket ska möjliggöra garantigivning för försvarsexportaffärer under nuvarande omständigheter. I promemorian föreslås även en ändring i förordningen (2007:1217) med instruktion för Exportkreditnämnden i syfte att ge myndigheten ansvar för att utfärda statsgarantier i enlighet med den föreslagna förordningen.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till förordning om särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § I denna förordning finns bestämmelser om särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten.

2 § Denna förordning är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

3 § Följande bestämmelser i förordningen (2011:211) om utlåning och garantier ska tillämpas på de exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten som denna förordning omfattar:

- 4 § om definitioner,
- 6 § om förutsättningar,
- 8 § om garantiavtal,
- 9 § om villkor,
- 10 § om regressrätt,
- 11 § om kreditförsäkring,
- 19 § första stycket om att avgiftens storlek ska framgå av garantivillkoren,
- 20 § om uppföljning,
- 21 § om bevakning,
- 24 § om förvaltning, och
- 26 § om uppgiftsskyldighet.

Förutsättningar för de särskilda exportkreditgarantierna

4 § I syfte att stödja Ukrainas militära försvarsförmåga får Exportkreditnämnden enligt denna förordning utfärda statsgarantier (exportkreditgarantier) för att täcka förluster vid försvarsexportaffärer till den ukrainska staten.

5 § En exportkreditgaranti får bara utfärdas om

1. den avser den ukrainska statens köp av
 - krigsmateriel eller tekniskt bistånd för krigsmateriel i enlighet med definitionerna i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel, eller
 - produkter med dubbla användningsområden eller tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden enligt lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,
2. den är i överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden om statsstödd exportfinansiering, och
3. den avser transaktioner vars utformning inte strider mot lag eller annan författning.

6 § En exportkreditgaranti får utfärdas bara om den förlust som garantin avser att täcka riskerar att uppstå i en verksamhet som avser export eller indirekt avser export och som genomförs av ett svenskt företag, av ett företag med säte utomlands vars verksamhet bedöms vara av betydande svenskt samhällsintresse eller av ett företag som köper varor och tjänster av Sverige.

7 § En exportkreditgaranti får utfärdas som ett komplement till utbudet av garantier på den privata marknaden och får normalt inte omfatta sådana förluster som företag kan få skydd mot genom vanliga transport-, brand- eller stöldförsäkringar eller på annat liknande sätt.

8 § En exportkreditgaranti får avse endast sådan förlust som beror på

1. att köparen, låntagaren eller någon annan gäldenär inte har fullgjort sina förpliktelser mot garantitagaren,
2. att en myndighet i utlandet har infört ett moratorium eller på ett oförutsägbart sätt hindrat eller fördröjt export, import eller överföring av betalning eller vidtagit någon annan liknande åtgärd,
3. att en myndighet i utlandet har beslutat om beslag eller någon liknande åtgärd,
4. krig, inre oroligheter, naturkatastrof eller någon annan extraordinär händelse i utlandet,
5. någon annan händelse som bedömts vara väsentlig inom ramen för återförsäkringsavtal, eller
6. någon annan jämförbar händelse.

9 § En exportkreditgaranti får inte avse sådan förlust enligt 8 § som garantitagaren själv har orsakat eller medverkat till.

10 § En exportkreditgaranti får avse alla uteblivna betalningar från köparens sida ifall rätten till ersättning från den överlåts till någon som säkerhet vid finansiering av den export som omfattas av exportkreditgarantin.

Villkor

11 § En exportkreditgaranti får avse ett belopp som motsvarar upp till 100 procent av de garanterade åtagandena. Exportkreditgarantin får dock endast avse det belopp som återstår efter att den ukrainska staten eller övriga medfinansierer betalat ett förskott på minst 30 procent av köpeskillingen till det exporterande företaget.

Förskotten ska vara inbetalda till företaget innan exportkreditgarantin får ställas ut.

Villkoren för en exportkreditgaranti ska utformas så att garantitagaren och Exportkreditnämnden bär förluster proportionellt och på samma sätt.

12 § Ett garantiåtagande får gälla längst till och med den 31 december 2030.

13 § Sökande i samma företagskoncern får inte beviljas exportkreditgarantier som sammantaget överstiger 100 miljoner kronor.

Riskbedömning

14 § Innan en garanti beviljas ska en bedömning göras av statens risk. Bedömningen ska dokumenteras i en rapport.

Avgift

15 § Garantitagaren ska betala en avgift för exportkreditgarantin som bestäms av Exportkreditnämnden.

Avgiften ska bestämmas i enlighet med de minimipremiesatser för kreditrisk som anges i punkt 21 i överenskommelsen om statsstödda exportkrediter (TAD/PG(2024)6) som utarbetats inom ramen för OECD och som tillämpas inom Europeiska unionen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1233/2011 av den 16 november 2011 om tillämpningen av vissa riktlinjer för statsstödda exportkrediter och om upphävande av rådets beslut 2001/76/EG och 2001/77/EG.

Även för garantier med kortare återbetalningstid än två år ska avgiften motsvara minimipremiesatserna.

Redovisning mot inkomsttitel

16 § Följande medel ska redovisas mot en inkomsttitel på statens budget:

1. den del av avgifterna som överstiger Exportkreditnämndens administrativa kostnader för garantierna, och
2. återvinningar och medel hänförliga till inlösen eller avyttring av säkerhet.

Den del av avgifterna som motsvarar administrationskostnaderna disponeras av Exportkreditnämnden.

Del- och slutredovisning

17 § Exportkreditnämnden ska redovisa exportkreditgarantierna separat från den övriga verksamheten.

Myndigheten ska årligen senast den 20 januari lämna en redovisning till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) för hur ramen för exportkreditgarantierna enligt denna förordning har utnyttjats per den 31 december året innan.

Myndigheten ska göra en slutredovisning när den sista kreditgarantin har löpt ut.

Valuta

18 § Exportkreditnämnden beslutar i vilken valuta som exportkreditgarantin ska lämnas.

Prövning

19 § Ärenden enligt denna förordning prövas av Exportkreditnämnden i den ordning ansökningarna kommer in till myndigheten.

Om ett ärende är av större vikt, får myndigheten med ett eget yttrande lämna över ärendet till regeringens prövning.

Överklagande

20 § Beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

Denna förordning träder i kraft den 22 juli 2025.

2.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1217) med instruktion för Exportkreditnämnden

Härigenom föreskrivs att 1 § förordningen (2007:1217) med instruktion för Exportkreditnämnden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Exportkreditnämnden ska främja svensk export och import genom att utfärda garantier.

Myndigheten ansvarar för att, i enlighet med de närmare föreskrifter som regeringen meddelar, utfärda statliga kredit- och investeringsförsäkringar (s.k. statsgarantier) enligt

1. förordningen (2007:656) om exportkreditgaranti,	
2. förordningen (2005:746) om investeringsgaranti,	
3. förordningen (2022:1360) om kreditgaranti för att säkra tillgången på råvaror, <i>och</i>	3. förordningen (2022:1360) om kreditgaranti för att säkra tillgången på råvaror,
4. förordningen (2024:102) om särskilda exportkreditgarantier för Ukraina.	4. förordningen (2024:102) om särskilda exportkreditgarantier för Ukraina, <i>och</i>

5. förordningen (2025:000) om särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten.

Myndigheten får lämna garanti för sådana refinansieringslån som ges för reglering av förfallande fordringar som har garanterats inom ramen för den statliga exportkreditantigivningen.

Om ett ärende som avses i andra stycket är av större vikt eller väsentlig betydelse, får myndigheten med eget yttrande hänskjuta ärendet till regeringens prövning.

Denna förordning träder i kraft den 22 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2024:103.

3 Behovet av en särskild exportkreditgaranti för försvarsexport till den ukrainska staten

Som ett resultat av det försämrade säkerhetsläget de senaste åren och Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina sedan 2022, genomför flera länder ökade satsningar på försvaret. Rysslands fullskaliga invasion har lett till avsevärt ökade försvarsutgifter, framför allt för Ukraina som är i stort behov av stöd från omvärlden för att försvara sig.

Till följd av det försämrade omvärldsläget har efterfrågan på försvarsmateriel ökat kraftigt, dels för att täcka behov i de stater som nu har börjat förstärka sin försvarsförmåga, dels med anledning av det pågående stödet till Ukraina.

Många företag tvekar i allmänhet att ingå affärer i Ukraina, och i synnerhet med den ukrainska staten, på grund av de stora riskerna som är förenade med affärerna. Samtidigt kan statliga exportkreditgarantier för försvarsaffärer med Ukraina enligt gällande regelverk endast ställas ut i särskilda och mycket begränsade fall, och då till en mycket hög avgift.

För att den ukrainska staten ska kunna nyttja försvarsindustrins förmåga och för att möjliggöra försvarsexportaffärer direkt med företagen har Ukraina efterfrågat Sveriges möjligheter att ställa ut exportkreditgarantier för att försäkra företagen för risken för utebliven betalning.

EKN kan i dag bevilja särskilda exportkreditgarantier för att täcka förluster vid exportaffärer med varor och tjänster till Ukraina om den verksamhet i Ukraina som exportaffären främjar har som huvudsyfte att bidra till ekonomisk och samhällelig utveckling och välfärd i Ukraina. De i denna promemoria föreslagna exportkreditgarantierna ska kunna beviljas för försvarsexport till den ukrainska staten i syfte att stödja Ukrainas militära försvarsförmåga. Sådana garantier kan inte anses ha som huvudsyfte att bidra till ekonomisk och samhällelig utveckling och välfärd i Ukraina. Därmed är förordningen (2024:102) om särskilda exportkreditgarantier för Ukraina inte tillämplig.

Promemorian föreslår därför ytterligare ett svenskt exportstöd genom en ny förordning om särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten. Det nya regelverket ska möjliggöra garantigivning för försvarsexportaffärer under nuvarande omständigheter. EKN föreslås bli den myndighet som får rätt att utfärda sådana exportkreditgarantier.

Förslaget ska ses som en del av det omfattande politiska, civila, humanitära och militära stöd till Ukraina som Sverige redan bidrar med.

4 Överväganden, förslag och bedömningar

4.1 En ny förordning om särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten

Förslag: Särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten ska regleras i en ny förordning.

Skälen för förslaget

Vad är en exportkreditgaranti?

En exportkreditgaranti fungerar ungefär som en försäkring. Den som tecknar en garanti till sin förmån (garantitagaren) skyddas genom garantin mot risken att inte få betalt vid en exportaffär. Garantitagaren är antingen en exportör som säljer varor, eller en bank eller ett kreditinstitut som ger kredit för att finansiera en sådan affär. Exportören kan också välja att samtidigt garantera sig mot förluster under tillverkningsstiden som följer av att köparen häver avtalet.

I de fall exportören tecknar garantin (och blir garantitagare) är en utländsk stat eller ett utländskt företag köpare av exportörens varor. Det är för den utländska köparens åtagande att betala exportören som garantin utfärdas. När garantin utfärdats blir den utländska köparen garantigäldenär.

Om det är en bank som är garantitagare är det för låntagarens åtagande att betala banken som garantin utfärdas. Låntagaren blir vid utfärdandet av garantin garantigäldenär.

Låntagaren är vanligtvis samma part som köparen. Garantigäldenären är därför oftast en utländsk aktör, i aktuellt fall den ukrainska staten, oavsett om garantitagaren är ett exporterande företag eller en bank.

Möjligheten att utfärda exportkreditgarantier för försvarsexportaffärer till den ukrainska staten enligt nuvarande regelverk

Den ukrainska staten var redan innan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina tungt belastad av dålig ekonomisk och finansiell stabilitet, vilket gjorde att den hade begränsad tillgång till finansiering via de internationella kapitalmarknaderna. Efter Rysslands fullskaliga invasion har den ukrainska staten haft låg kreditvärdighet, både vad gäller landrisken och den kommersiella risken.

Mot bakgrund av detta är risken för förlust i samband med exportaffärer till den ukrainska staten mycket svårbedömd. Enligt nuvarande svenska regelverk får EKN endast ställa ut ordinarie exportkreditgarantier om de tar ut en avgift som motsvarar myndighetens förväntade kostnader. Detta följer av den så kallade garantimodellen som regleras i budgetlagen (2011:203) och 12 och 13 §§ förordningen (2011:211) om utlåning och garantier.

När risken för förluster är svårbedömd kan inte heller statens kostnader för åtagandet beräknas. EKN kan därför i de flesta fall inte erbjuda några ordinarie exportkreditgarantier för affärer till den ukrainska staten. I den mån risken går att bedöma är den så hög att avgiften också sätts mycket högt.

Av detta skäl har regeringen infört särskilda exportkreditgarantier för affärer med Ukraina. Då dessa finansieras till största delen från biståndsramen får de bara utfärdas om den verksamhet i Ukraina som exportaffären främjar har som huvudsyfte att bidra till ekonomisk och samhällslig utveckling och välfärd i Ukraina.

De nu föreslagna exportkreditgarantierna ska få utfärdas för försvarsexport till den ukrainska staten. De ska utfärdas i syfte att stödja Ukrainas militära försvarsförmåga och inte för att bidra till ekonomisk och samhällslig utveckling och välfärd i Ukraina. Därmed är förordningen (2024:102) om särskilda exportkreditgarantier för Ukraina inte tillämplig.

Sammantaget innebär detta att ytterst få försvarsexportaffärer med den ukrainska staten genomförs under rådande omständigheter.

En ny förordning utanför garantimodellen

I syfte att stödja Ukrainas militära försvarsförmåga bör det skapas ytterligare en möjlighet att underlätta för export till Ukraina. Det bör finnas en möjlighet att utfärda särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten. För att detta ska vara möjligt krävs bl.a. att riksdagen godkänner att avsteg görs från den ordinarie garantimodellen och beslutar om en garantiram där medel föreslås avsättas på anslag i statsbudgeten för att täcka eventuella förluster. Regeringen begär i vårandringsbudgeten (VÄB) för 2025 riksdagens bemyndigande att få inrätta exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten inom en av riksdagen bestämd ekonomisk ram, samt föreslår att medel avsätts på anslag i statsbudgeten för att täcka eventuella förluster för dessa (prop. 2024/25:99 s. 23 och 60). Se även avsnitt 4.4.1.

Förutsatt att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag behöver villkoren för de särskilda exportkreditgarantierna definieras. Detta bör ske i en förordning eftersom villkoren utgör normgivning. Eftersom garantierna avser försvarsexportaffärer och utfärdas i syfte att stödja Ukrainas militära försvarsförmåga ska villkoren inte regleras i förordningen om särskilda exportkreditgarantier för Ukraina.

I denna promemoria föreslås därför att en ny förordning utanför garantimodellen ska införas avseende exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten. Förordningen kommer att kunna meddelas med stöd av regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen förutsatt att riksdagen dessförinnan har beslutat i enlighet med regeringens förslag i VÄB för 2025.

4.2 Förhållandet till förordningen om utlåning och garantier

Förslag: Vissa bestämmelser i förordningen (2011:211) om utlåning och garantier ska tillämpas.

Skälen för förslaget: Flera av bestämmelserna i förordningen (2011:211) om utlåning och garantier avser generella principer för statlig garantigivning som också bör tillämpas på de nu föreslagna exportkreditgarantierna. Samtidigt innebär den nu föreslagna förordningen ett avsteg från garantimodellen. Det innebär att vissa av bestämmelserna i förordningen om utlåning och garantier inte ska tillämpas. Det bör därför klargöras vilka av bestämmelserna i den förordningen som ska tillämpas på de särskilda exportkreditgarantierna för försvarsexport till den ukrainska staten. Tydligast blir det genom att i en särskild bestämmelse ange dessa.

I 4 § förordningen om utlåning och garantier anges vissa grundläggande definitioner. I 6 § första stycket ställs vissa grundläggande krav på garantitagaren om att den ska bedömas vara redbar och kan förväntas kunna fullgöra sina skyldigheter enligt garantivillkoren. Av 6 § andra stycket framgår att en exportkreditgaranti endast får omfatta kapitalbelopp, ränta och övriga kostnader för det garanterade lånet. I 8 § anges att ett avtal eller en särskild handling mellan garantitagaren och staten ska upprättas. Enligt 9 § ska garantimyndigheten ange vilka villkor för avtalet som ska gälla med hänsyn till statens risk samt för att tillvarata statens rätt och säkerställa behovet av kontroll och uppföljning.

Av 10 § framgår att garantimyndigheten ska säkerställa att staten får regressrätt i de fall garantin infrias och ersättning betalas ut. Enligt 11 § får kreditförsäkringar och liknande ingå under vissa villkor. I 19 § första stycket anges bland annat att avgiftens storlek ska framgå av garantivillkoren. Av 20 och 21 §§ framgår att garantimyndigheten ska följa upp och bevaka statens rätt när det gäller de garantier den förvaltar och har rätt att vidta vissa åtgärder i detta syfte. I 24 § anges att den myndighet som beslutat om garantin också förvaltar den. I 26 § anges vissa uppgifter som myndigheten årligen ska redovisa till Riksgäldskontoret. Enligt 1 § förordningen (2024:102) om särskilda exportkreditgarantier för Ukraina ska samtliga dessa bestämmelser tillämpas på de garantier som omfattas av förordningen. Promemorian bedömer att motsvarande bör gälla även för exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten.

4.3 Exportkreditnämnden ska vara garantimyndighet

Förslag: Exportkreditnämnden ska få utfärda statsgarantier (exportkreditgarantier) för att täcka eventuella förluster vid försvarsexport till den ukrainska staten.

Skälen för förslaget: EKN är den myndighet som utfärdar statliga exportkreditgarantier och har stor erfarenhet av att hantera garantier till exporterande företag och nationella och utländska långivare i enlighet med nationell lagstiftning, EU-lagstiftning och Sveriges internationella åtaganden avseende bland annat statsstödd exportfinansiering.

EKN får redan i dag enligt förordningen (2024:102) om särskilda exportkreditgarantier för Ukraina utfärda exportkreditgarantier avseende varor och tjänster som bidrar till ekonomisk och samhällelig utveckling och välfärd i Ukraina. Till skillnad från den förordningen kan de nu föreslå särskilda garantierna endast utfärdas för försvarsexport till den ukrainska staten. EKN hanterar även övriga exportkreditgarantier avseende försvarsexport och myndigheten är väl lämpad att även utfärda de särskilda exportkreditgarantier som föreslås i förordningen.

4.4 Förutsättningar för exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten

4.4.1 Finansiella villkor med anledning av att exportkreditgarantierna finansieras utanför garantimodellen

Som angetts ovan krävs bemyndigande från riksdagen att få ställa ut exportkreditgarantier inom en av riksdagen beslutad ekonomisk ram, samt att medel för att täcka eventuella infrianden avsätts på anslag i statsbudgeten.

Liksom för övriga statliga garantier ska de nu föreslå exportkreditgarantierna endast kunna utfärdas upp till det belopp som riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om, dvs. garantiramen. EKN behöver anpassa villkoren i sina offerter så att de nu föreslå exportkreditgarantierna endast kan utfärdas under de år som det finns en beslutad ram för.

Eftersom de föreslå garantierna inte följer den ordinarie garantimodellen föreslår regeringen i VÄB för 2025 att 500 miljoner kronor anslås för att täcka eventuella förluster (prop. 2024/25:99 s. 23 och 60).

4.4.2 Grundläggande förutsättningar för utfärdande av exportkreditgarantier

Förslag: I syfte att stödja Ukrainas militära försvarsförmåga får en exportkreditgaranti utfärdas bara om

1. den avser den ukrainska statens köp av
 - krigsmateriel eller tekniskt bistånd för krigsmateriel i enlighet med definitionerna i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel, eller
 - produkter med dubbla användningsområden eller tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden enligt lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,
2. den är i överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden om statsstödd exportfinansiering, och
3. den avser transaktioner vars utformning inte strider mot lag eller annan författning.

Skälen för förslaget

För vilken typ av materiel ska garantierna få utfärdas?

I syfte att stödja Ukrainas militära försvarsförmåga föreslås att exportkreditgarantier får utfärdas för köp av krigsmateriel i enlighet med definitionerna av krigsmateriel i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel, eller produkter med dubbla användningsområden enligt lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd (PDA-lagen).

Lagen om krigsmateriel gäller dels materiel som är utformad för militärt bruk, och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel, dels sådant tekniskt stöd till krigsmateriel som enligt regeringens föreskrifter utgör tekniskt bistånd. Enligt förordningen delas materielen in i krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel. Både krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel föreslås kunna beviljas exportkreditgarantier. Förteckningen över vad som utgör krigsmateriel och tekniskt bistånd (krigsmateriel-förteckningen) finns i bilagan till krigsmaterielförordningen.

Med termen produkter med dubbla användningsområden (PDA) avses föremål tillverkade för civilt bruk, vilka även kan användas för tillverkning av massförstörelsevapen eller krigsmateriel. Exempel på PDA är kemikalier, mjukvaror, olika typer av konsulttjänster och ritningar för konstruktioner.

Även tillhandahållande av tekniskt bistånd för krigsmateriel och PDA föreslås omfattas och kan därmed beviljas exportkreditgarantier. Tekniskt bistånd kan bl.a. handla om att bistå med utbildning i hur krigsmateriel ska användas.

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) är förvaltningsmyndighet för ärenden och tillsyn enligt lagen om krigsmateriel och PDA-lagen. För PDA och tekniskt bistånd har ISP detta ansvar i fall där inte någon annan

myndighet har detta till uppgift. Strålsäkerhetsmyndigheten har sådant ansvar när det gäller särskilt känsliga kärntekniska produkter.

Utfärdande av nu föreslagna exportkreditgarantier för krigsmateriel och PDA undantar inte exportören från dess skyldigheter att följa kraven på tillstånd för utförsel och för lämnat tekniskt bistånd som krävs enligt gällande exportkontrollregelverk.

Överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden om statsstödd exportfinansiering

Ytterligare en förutsättning för att EKN ska få utfärda en garanti i enlighet med den föreslagna förordningen är att den är i överensstämmelse med Sveriges internationella åtaganden om statsstödd exportfinansiering. Se närmare om avgiften i avsnitt 4.11.

Exportkreditgarantier får endast beviljas för transaktioner vars utformning inte strider mot lag eller annan författning

Liksom för ordinarie exportkreditgarantier ska en garanti inte beviljas för transaktioner som är olagliga. En bestämmelse som motsvarar 5 § förordningen (2007:656) om exportkreditgaranti bör därför införas även i den nu föreslagna förordningen.

4.4.3 Till vilka företag får garantin utfärdas

Förslag: En exportkreditgaranti får utfärdas bara om den förlust som garantin avser att täcka riskerar att uppstå i en verksamhet som avser export eller indirekt avser export och som genomförs av ett svenskt företag, av ett företag med säte utomlands vars verksamhet bedöms vara av betydande svenskt samhällsintresse eller av ett företag som köper varor och tjänster av Sverige.

Skälen för förslaget: I likhet med EKN:s ordinarie exportkreditgarantier föreslås att exportkreditgarantierna får utfärdas även för försvarsexport som genomförs av företag med säte utomlands vars verksamhet bedöms vara av betydande svenskt samhällsintresse eller av företag som köper varor och tjänster av Sverige. En bestämmelse med denna innebörd återfinns i förslaget i 6 §. Garantierna är alltså inte begränsade till företag med säte i Sverige. Motsvarande bestämmelse finns i 2 § förordningen (2007:656) om exportkreditgaranti.

4.5 Ett komplement till garantier på den privata marknaden

Förslag: En exportkreditgaranti ska få utfärdas som ett komplement till utbudet av garantier på den privata marknaden och får normalt inte omfatta sådana förluster som företag kan få skydd mot genom vanliga transport-, brand- eller stöldförsäkringar eller på annat liknande sätt.

Skälen för förslaget: I praktiken fungerar exportkreditgarantin som en försäkring för det exporterande företags eller långgivarens (garantitagarens) risk att inte få betalt. Den nu föreslagna förordningen om särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten ska dock inte användas i stället för vanliga försäkringar på den privata marknaden, eftersom syftet med förordningen är ett annat. Staten ska inte heller konkurrera med kommersiella aktörer i fråga om försäkringar. Bestämmelser kring detta finns i förslaget i 7 §. Motsvarande bestämmelse finns i 4 § förordningen (2007:656) om exportkreditgaranti.

4.6 Förlust som täcks av exportkreditgarantin och garantins omfattning vid överlåtelse

Förslag: En exportkreditgaranti ska få avse endast sådan förlust som beror på

1. att köparen, låntagaren eller någon annan gäldenär inte har fullgjort sina förpliktelser mot garantitagaren,
2. att en myndighet i utlandet har infört ett moratorium eller på ett oförutsägbart sätt hindrat eller fördröjt export, import eller överföring av betalning eller vidtagit någon annan liknande åtgärd,
3. att en myndighet i utlandet har beslutat om beslag eller någon liknande åtgärd,
4. krig, inre oroligheter, naturkatastrof eller någon annan extraordinär händelse i utlandet,
5. någon annan händelse som bedömts vara väsentlig inom ramen för återförsäkringsavtal, eller
6. någon annan jämförbar händelse.

En exportkreditgaranti får inte avse sådan förlust som garantitagaren själv har orsakat eller medverkat till.

En exportkreditgaranti får avse alla uteblivna betalningar från köparens sida ifall rätten till ersättning från den överläts till någon som säkerhet vid finansiering av den export som omfattas av exportkreditgarantin.

Skälen för förslaget: Av 7 och 8 §§ förordningen (2007:656) om exportkreditgaranti framgår vilka förluster som täcks för ordinarie exportkredit-

garantier. Motsvarande bör gälla för de särskilda exportkreditgarantierna för försvarsexport till den ukrainska staten och återfinns i förslaget i 8–10 §§.

Garantin ger täckning för utebliven betalning från köparen enligt kontraktet eller från låntagaren enligt låneavtalet.

Enligt allmänna rättsprinciper och praxis inom försäkringsbranschen får försäkringstagaren inte ersättning för skada som denna själv orsakat.

I EKN:s ordinarie garantiverksamhet får myndigheten erbjuda villkor som medför att ersättning enligt garantin avser varje utebliven betalning från köparens sida om garantin överläts. Samma möjlighet bör finnas även för dessa särskilda exportkreditgarantier.

4.7 Täckningsgrad och förskott

Förslag: En exportkreditgaranti får avse ett belopp som motsvarar upp till 100 procent av de garanterade åtagandena. Exportkreditgarantin får dock endast avse det belopp som återstår efter att den ukrainska staten eller övriga medfinansierare betalat ett förskott på minst 30 procent av köpeskillingen till det exporterande företaget.

Förskotten ska vara inbetalda till företaget innan exportkreditgarantin får ställas ut.

Villkoren för en exportkreditgaranti ska utformas så att garantitagaren och Exportkreditnämnden bär förluster proportionellt och på samma sätt.

Skälen för förslaget: Täckningsgraden för en garanti är den del av risken som staten maximalt täcker genom garantin av totalbeloppet. För ordinarie exportkreditgarantier gör EKN en bedömning av vilken täckningsgrad som bedöms lämplig för varje enskild garanti. Täckningsgraden kan vara upp till 100 procent, beroende på risken och övriga förutsättningar. För att möjliggöra för den ukrainska staten att upphandla försvarsmateriel direkt från exportföretagen behöver den svenska staten avlasta företagen från risk så långt det är möjligt.

Vid utställande av exportkreditgarantier till andra länder (s.k. statsgarantier) är täckningsgraden ofta 100 procent.

I vissa fall kan EKN:s bedömning av risken i en enskild affär dock vara lägre än 100 procent. Mot denna bakgrund föreslås att täckningsgraden ska kunna vara upp till 100 procent för de föreslagna exportkreditgarantierna för försvarsexport. Detta efter avdrag på minst 30 procent av köpeskillingen från den ukrainska staten eller eventuella övriga medfinansierare.

Sammantaget leder alltså förslaget till att på en affär på totalt 100 miljoner kronor ska den ukrainska staten eller eventuella övriga medfinansierare betala minst 30 miljoner kronor i förskott till det exporterande företaget. Det leder i exemplet till att den svenska staten kan garantera upp till 100 procent av den resterande köpeskillingen på 70 miljoner kronor.

4.8 Löptid

Förslag: Ett garantiåtagande ska få gälla längst till och med den 31 december 2030.

Skälen för förslaget: Riksdagen beslutar om hur många år medel avsätts på statsbudgeten. Detta blir styrande för under hur lång tid som ersättning för infriande av garantierna kan utbetalas.

De särskilda exportkreditgarantierna för försvarsexport till den ukrainska staten ska belasta ett anslag på statsbudgeten om de infrias. Regeringen föreslår i VÄB för 2025 en garantiram på 500 miljoner kronor. Dessutom föreslår regeringen anslag för att täcka eventuella infrianden om 500 miljoner kronor (prop. 2024/25:99 s. 23 och 60). Den föreslagna garantiperioden gäller längst till och med den 31 december 2030.

Bakgrunden till förslaget är att för export av krigsmateriel kan den tid som löper från upphandling till leverans sträcka sig över flera år. Ytterligare en bidragande faktor till långa leveranstider är den stora efterfrågan på krigsmateriel som i dag råder på marknaden. För att möjliggöra den ukrainska statens köp av olika typer av krigsmateriel föreslås att löptiden för exportkreditgarantier för försvarsexport ska uppgå till fem år. Därefter ska det inte finnas möjlighet att belasta det särskilda anslaget på statsbudgeten. EKN får därför inte betala ut ersättning vid infrianden av garantierna efter den 31 december 2030 enligt förslaget. Detta innebär att EKN måste skadereglera eventuell utebliven betalning före utgången av 2030. EKN kommer därför inte att kunna garantera fordringar som förfaller senare än vad som hinner hanteras i skaderegleringsprocessen, preliminärt augusti 2030. Om återbetalningsperioden är längre står alltså inte den svenska staten genom EKN för den risken. Den risken får företaget själva stå för.

EKN behöver därför utforma sina garantivillkor så att myndigheten kan betala ut all eventuell ersättning till garantitagarna senast den 31 december 2030.

4.9 Begränsning i belopp

Förslag: Sökande i samma företagskoncern får inte beviljas exportkreditgarantier som sammantaget överstiger 100 miljoner kronor.

Skälen för förslaget: De medel som avsatts för de nu föreslagna exportkreditgarantierna är begränsade. För att möjliggöra för fler företag att erhålla exportkreditgarantier bör det införas en begränsning för hur stort belopp en enskild koncern kan beviljas garantier för.

4.10 Riskbedömning

Förslag: Innan en exportkreditgaranti beviljas ska en bedömning göras av statens risk. Bedömningen ska dokumenteras i en rapport.

Skälen för förslaget: Enligt budgetlagen (2011:203) ska en ränta eller avgift tas ut för statens lån eller åtagande. Räntan eller avgiften ska motsvara statens förväntade kostnad för lånet eller åtagandet, om inte riksdagen för ett visst lån eller åtagande har beslutat annat. Som en följd av detta ska en bedömning göras av statens risk, inkluderat en beräkning av den förväntade förlusten, innan statliga garantier beviljas. Detta följer av 12 § förordningen (2011:211) om utlåning och garantier.

EKN bedömer kreditrisken dvs. risken för utebliven betalning i varje affär innan en garanti ställs och dokumenterar detta i en rapport. Vid en kreditriskbedömning bedöms den politiska risken (den s.k. landrisken) och den kommersiella risken. För den kommersiella risken bedöms affären i sig, inklusive vilken betalningsförmåga köparen har, baserat bland annat på dennes verksamhet, ägarstruktur, marknadsposition och finansiella ställning samt värdet av eventuella säkerheter. Riskbedömningen avgör om EKN kan garantera affären, hur hög eller låg den riskavspeglande avgiften blir, hur hög procentuell andel av krediten som EKN kan täcka och vilka betalnings-säkerheter som är nödvändiga för att begränsa statens risk. Dessutom gör EKN en analys av miljömässiga konsekvenser, respekten för mänskliga rättigheter och arbetsförhållanden i de affärer EKN avser att garantera. Vidare ska den som ansöker om en garanti intyga att det inte förekommer korruption i affären.

För att möjliggöra statliga exportkreditgarantier för krigsmateriel och PDA till den ukrainska staten kommer höga land- och kommersiella risker att behöva accepteras. En normal kreditriskbedömning för exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten kan därför inte ligga till grund för garantigivningen. Det följer av syftet med de föreslagna särskilda exportkreditgarantierna, som delvis är ett annat än i EKN:s ordinarie verksamhet, att det är acceptabelt med en hög och inte fullständigt kvantifierad kreditrisk. En viss riskbedömning bör dock ändå göras även inför utfärdandet av de nu föreslagna exportkreditgarantierna för försvars-export.

För samtliga affärer är det fortfarande av stor vikt att EKN, precis som i ordinarie verksamhet, gör en analys av risken för korruption och bristande respekt för mänskliga rättigheter samt arbetsförhållanden i de affärer EKN avser att garantera.

4.11 Avgift

Förslag: Garantitagaren ska betala en avgift för exportkreditgarantin som bestäms av Exportkreditnämnden.

Avgiften ska bestämmas i enlighet med de minimipremiesatser för kreditrisk som anges i punkt 21 i överenskommelsen om statsstödda exportkrediter (TAD/PG(2024)6) som utarbetats inom ramen för OECD och som tillämpas inom Europeiska unionen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1233/2011 av den 16 november 2011 om tillämpningen av vissa riktlinjer för statsstödda exportkrediter och om upphävande av rådets beslut 2001/76/EG och 2001/77/EG.

Även för garantier med kortare återbetalningstid än två år ska avgiften motsvara minimipremiesatserna.

Bedömning: Förslaget innebär inte statligt stöd enligt EU:s konkurrensregler.

Skälen för förslaget och bedömningen

Statsstöd

Statsstöd är när det offentliga dvs. stat, kommun eller landsting, stöttar en viss privat verksamhet med offentliga medel på ett sätt som ger mottagaren en fördel gentemot andra aktörer på marknaden.

EU:s regler för statligt stöd regleras i artiklarna 107–109 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Syftet med reglerna är att se till att konkurrensen på EU:s inre marknad inte snedvrids.

OECD-arrangemanget

Inom ramen för OECD har det utarbetats en överenskommelse om statsstödda exportkrediter (Arrangement on Officially Supported Export Credits, på svenska ofta benämnd OECD-arrangemanget). EU är part till överenskommelsen. Överenskommelsen är i sig inte rättsligt bindande men tillämpas inom Europeiska unionen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1233/2011 av den 16 november 2011 om tillämpningen av vissa riktlinjer för statsstödda exportkrediter och om upphävande av rådets beslut 2001/76/EG och 2001/77/EG.

OECD-arrangemanget gäller för statsstödda exportkrediter som har en löptid på två år eller mer. Regelverket gäller för alla typer av varor och tjänster utom militär utrustning och jordbruksprodukter. I punkten 21 i överenskommelsen anges att deltagande länder inte får ta ut lägre avgifter för exportkrediter än de minimipremiesatser som anges där.

Avgift för exportkreditgarantier för affärer rörande PDA

PDA utgör inte krigsmateriel och OECD-arrangemanget gäller därför för dessa.

För att Sverige ska agera i enlighet med internationella åtaganden om statsstödda exportkrediter och EU-lagstiftningen på området föreslås att EKN, för de garantier som avser affärer rörande PDA och som har en löptid på två år eller längre, ska ta ut en avgift i enlighet med OECD-arrangemangets minimipremiesatser.

För exportkrediter på kortare tid än två år gäller kommissionens meddelande om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på kortfristig exportkreditförsäkring (EUT C 497, 10.12.2021, s. 5). Meddelandet reglerar dock inte exportkrediter i förhållande till Ukraina. Promemorian bedömer därför att det är rimligt att prissätta även dessa exportkrediter i enlighet med minimipremiesatserna som gäller för affärer över två år.

Avgift för exportkreditgarantier för affärer rörande krigsmateriel

Som redogjorts för ovan är OECD-arrangemanget och där angivna minimipremiesatser för statsstödda exportkrediter inte tillämpligt på krigsmateriel. Frågan är då vilka statsstödsregler som gäller.

Enligt nuvarande artikel 346 (f.d. artikel 296) EUF-fördraget får medlemsstaterna vidta åtgärder som de anser nödvändiga för att skydda sina väsentliga säkerhetsintressen i fråga om tillverkning av eller handel med vapen, ammunition och krigsmateriel; sådana åtgärder får dock inte försämma konkurrensvillkoren på den inre marknaden när det gäller varor som inte är avsedda speciellt för militära ändamål. Detta gäller oaktat övriga bestämmelser i fördraget, dvs. även EU:s regler om statligt stöd, vilka återfinns i artikel 107 och 108 i EUF-fördraget (f.d. artikel 87 och 88 FEG). Beträffande dessa regler har kommissionen i ett meddelande i mars 2003 om en EU-politik för försvarsutrustning (KOM (2003) 113 slutlig) angett bland annat följande. Företagen i försvarssektorn kan, på grund av sektorns specifika karaktär och i synnerhet på grund av sina nära förbindelser med de offentliga myndigheterna, direkt eller indirekt komma i åtnjutande av sådant offentligt understöd som utgör "statligt stöd". I kraft av bestämmelserna i artikel 296 i EG-fördraget har, såvida de berörda företagen endast tillverkat militär utrustning, EG-fördragets artikel 87 rörande kontroll av statligt stöd inte tillämpats hittills på företagen i fråga. Vidare konstaterar kommissionen att det inte heller har gjorts någon anmälan av sådant stöd med motiveringen att det skulle "främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse", som det heter i artikel 87.3 b i EG-fördraget (EG-fördraget bytte namn till EUF-fördraget den 1 december 2009). Enligt promemorians bedömning innebär artikel 346 EUF-fördraget att det finns större flexibilitet att ge statligt stöd för handel eller tillverkning av krigsmateriel, än för varor som inte har någon specifik militär användning. Åtminstone bör inte striktare regler än de i OECD-arrangemanget gälla för krigsmateriel.

Inte heller kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier (EUT C 155, 20.06.2008, s. 10, som benämns garantimeddelandet) är tillämplig för de nu

föreslagna exportkreditgarantierna. Garantimeddelandet och där angivna minimiavgifter gäller nämligen inte exportkreditgarantier. Som konstaterats ovan är även kommissionens meddelande om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på kortfristig exportkreditförsäkring (EUT C 497, 10.12.2021, s. 5) inte tillämplig på exportkrediter i förhållande till Ukraina.

Eftersom det inte finns några särskilda statsstödsregler för export av krigsmateriel görs bedömningen av om det är fråga om statsstöd utifrån den övergripande principen för bedömning av statsstöd, nämligen om det uppkommer någon konkurrensfördel för de företag som har förmån av garantin. En rimlig utgångspunkt kan då vara OECD-arrangemanget. Promemorian föreslår därför att de nu föreslagna exportkreditgarantierna för affärer rörande krigsmateriel till den ukrainska staten ska prissättas i enlighet med de minimipremiesatser som anges i OECD-arrangemanget. Det bör gälla även för affärer under två år.

Samlad bedömning

Promemorian föreslår att EKN ska ta ut en avgift för de föreslagna exportkreditgarantierna för försvarsexport till den ukrainska staten. Denna avgift ska inte vara lägre än OECD-arrangemangets minimipremiestatser. Det gäller både för krigsmateriel och för PDA. Det gäller även för garantier med kortare återbetalningstid än två år.

Med hänsyn till att OECD-arrangemanget inkorporerats i EU-rätten genom antagandet av förordning (EU) nr 1233/2011 bedöms agerande som är inom ramen för OECD-arrangemanget också förenligt med EU:s regler om konkurrens och statligt stöd. Mot bakgrund av ovan är den samlade bedömningen att de nu föreslagna exportkreditgarantierna inte innebär att statligt stöd lämnas enligt EU:s konkurrensregler.

Övrigt

I övrigt riskerar förslaget inte att innebära något oskäligt gynnande på grund av nationalitet, eftersom inte enbart företag med huvudkontor i Sverige kan ansöka om exportkreditgarantierna utan även företag med säte utomlands vars verksamhet bedöms vara av betydande svenskt samhällsintresse eller av företag som köper varor och tjänster av Sverige.

4.12 Redovisning mot inkomsttitel

Förslag: Följande medel ska redovisas mot en inkomsttitel på statens budget:

1. den del av avgifterna som överstiger Exportkreditnämndens administrativa kostnader för garantierna, och
2. återvinningar och medel hänförliga till inlösen eller avyttring av säkerhet.

Den del av avgifterna som motsvarar administrationskostnaderna disponeras av Exportkreditnämnden.

Skälen för förslaget: Eftersom de nu föreslagna exportkreditgarantierna finansieras utanför garantimodellen ska de avgifter som EKN mottar redovisas mot en inkomsttitel på statens budget i samband med att en garanti ställs ut. Till den del avgifterna motsvarar myndighetens administrativa kostnader för garantin får myndigheten dock själv disponera medlen.

De återvinningar som EKN eventuellt kan göra i samband med att garantierna infrias, och eventuella medel som kan erhållas för inlösen eller avyttring av säkerhet ska också betalas in på samma inkomsttitel.

Förskottbetalningar från den ukrainska staten samt eventuella medfinansierares bidrag ska avräknas från köpeskillingen innan en garanti ställs ut.

Sammantaget leder detta till att belastningen på statsbudgeten minskar så långt det är möjligt.

4.13 Del- och slutredovisning

Förslag: Exportkreditnämnden ska redovisa kreditgarantierna separat från den övriga verksamheten.

Myndigheten ska årligen senast den 20 januari lämna en redovisning till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) för hur ramen för exportkreditgarantierna enligt denna förordning har utnyttjats per den 31 december året innan.

Myndigheten ska göra en slutredovisning när den sista kreditgarantin har löpt ut.

Skälen för förslaget: EKN ska i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag redovisa de garantier som den förvaltar. Eftersom den nu föreslagna förordningen finansieras på ett särskilt sätt ska myndigheten redovisa dessa garantier avskilt från den övriga verksamheten. För att Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) ska veta hur garantiåtagandet utnyttjas ska EKN årligen senast den 20 januari redovisa hur garantiåtagandet har utnyttjats per den 31 december föregående år. På det sättet kan regeringen föreslå eventuella beloppsmässiga justeringar av garantin under innevarande år eller i kommande års budget. EKN ska även göra en slutredovisning när den sista kreditgarantin har löpt ut.

4.14 Valuta

Förslag: Exportkreditnämnden ska få besluta i vilken valuta som exportkreditgarantin ska lämnas.

Skälen för förslaget: Liksom för ordinarie exportkreditgarantier ska EKN få besluta i vilken valuta som garantin ska lämnas. Möjligheten för EKN att kunna besluta om valutan är en del av myndighetens hantering av kreditrisken.

4.15 Prövning och överklagande

Förslag: Ärenden enligt den nu föreslagna förordningen ska prövas av Exportkreditnämnden i den ordning ansökningarna kommer in till myndigheten.

Om ett ärende är av större vikt, får myndigheten med ett eget yttrande lämna över ärendet till regeringens prövning.

Beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

Skälen för förslaget

Prövning

För varje ansökan som kommer in till EKN bedöms flera aspekter: garantitekniska, riskmässiga och juridiska. Myndigheten prövar om en ansökan är förenlig med nationella och internationella regelverk för exportkrediter. Vidare har myndigheten allmänna villkor för sina olika garantityper.

För de affärer som uppfyller kraven utformar EKN en garantiutfästelse (som gäller som offert). I utfästelsen anges bland annat avgiftens storlek, hur stor andel av politisk respektive kommersiell risk som garantin täcker, giltighetstid för utfästelsen samt villkoren för garantin, inklusive eventuella avsteg från eller tillägg till de allmänna villkoren.

Det kommer att finnas begränsat medel avsatta för de nu föreslagna särskilda exportkreditgarantierna för försvarsexport till den ukrainska staten. Det innebär att alla exportaffärer som uppfyller villkoren för en garanti eventuellt inte kommer att kunna beviljas en sådan. Därför föreslås att EKN ska behandla och pröva ansökningar om garantier som kan komma att beviljas enligt den nu föreslagna förordningen vartefter de inkommer till myndigheten.

Om ett ärende är av större vikt eller väsentlig betydelse får myndigheten med ett eget yttrande hänskjuta ärendet till regeringen för prövning. Motsvarande bestämmelse finns i 10 § förordningen (2007:656) om exportkreditgaranti.

Överklagande

Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ger var och en rätt till domstolsprövning av bland annat civila rättigheter och skyldigheter (artikel 6.1). Om ett beslut innefattar en prövning av någons civila rättigheter eller skyldigheter, följer alltså enligt konventionen en rätt till domstolsprövning av beslutet. Den föreslagna förordningen skapar ingen rättighet för exporterande företag att få en kreditgaranti. I likhet med andra garantier föreslås att beslut enligt den nu föreslagna förordningen inte ska få överklagas, se till exempel 21 § förordningen (2024:102) om särskilda exportkreditgarantier för Ukraina, 27 § förordningen (2011:211) om utlåning och garantier och 12 § förordningen om exportkreditgaranti.

4.16 Myndighetsinstruktionen

Förslag: Det ska i myndighetsinstruktionen för Exportkreditnämnden anges att myndigheten ska ansvara för de särskilda exportkreditgarantierna för försvarsexport till den ukrainska staten.

Skälen för förslaget: I förordningen (2007:1217) med instruktion för Exportkreditnämnden anges vilka statliga kreditförsäkringar myndigheten ansvarar för. De nu föreslagna exportkreditgarantierna för försvarsexport till den ukrainska staten bör därför anges där.

5 Ikraftträdande

Förslag: Förslaget om en ny förordning för särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten ska träda i kraft den 22 juli 2025.

Förslaget om ändring i förordningen (2007:1217) med instruktion för Exportkreditnämnden ska träda i kraft samma dag.

Skälen för förslaget: Den föreslagna verksamheten skiljer sig inte väsentligt från EKN:s ordinarie verksamhet och myndigheten bedöms därför inte behöva någon längre förberedelse tid. Ukraina är därtill i stort behov av försvarsmateriel och exportkreditgarantier har efterfrågats av Ukraina. Det är därför angeläget att EKN så snart som möjligt får möjlighet att utfärda de föreslagna nya exportkreditgarantierna för den ukrainska staten, förutsatt att riksdagen beviljar medel för detta.

6 Konsekvenser

Särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport till den ukrainska staten möjliggör exportaffärer till Ukraina som är i stort behov av försvarsmateriel för att försvara sig mot Rysslands fullskaliga invasion.

Den höga riskexponeringen som förknippas med affärer med den ukrainska staten är dock ett stort hinder för företag att exportera till Ukraina. För att även den ukrainska staten ska kunna nyttja försvarsföretagens förmåga och för att möjliggöra affärer av krigsmateriel direkt med företagen har Ukraina efterfrågat Sveriges möjligheter att ställa ut exportkreditgarantier för att försäkra företagen för risken för utebliven betalning.

Enligt nuvarande regelverk är det förenat med mycket stora svårigheter och höga kostnader att utfärda garantier för försvarsexportaffärer till Ukraina. För att möjliggöra för den ukrainska statens köp av försvarsmateriel bedöms behovet av riskavlastning för företagen till en rimlig kostnad vara helt avgörande för att möjliggöra direkta affärsförbindelser med den ukrainska staten. Särskilda exportkreditgarantier för försvarsexport med en hög täckningsgrad kan möjliggöra sådana affärer.

Sveriges militära stöd till Ukraina utgår från Ukrainas behov och prioriteringar. Den nya särskilda exportkreditgarantin för försvarsexport till den ukrainska staten möjliggör för Ukraina att själva köpa direkt från industrin och är ett komplement till det omfattande stöd som Sverige redan har lämnat till Ukraina och i enlighet med regeringens ambitioner att långsiktigt stödja Ukraina. Att skapa ytterligare möjligheter att stödja Ukraina med nyproducerad materiel är ett betydelsefullt verktyg. Samtidigt som ukrainska förband får sådan materiel som de behöver, stärks även ukrainsk, svensk och europeisk försörjningssäkerhet.

Regeringen föreslår i VÅB för 2025 att medel avsätts på anslag för att täcka eventuella förluster om en utställd garanti skulle behöva infrias. Förskott från den ukrainska staten liksom eventuell medfinansiering från andra stater ska regleras mellan exportföretagen och den ukrainska staten innan en garanti får ställas ut. Den minimiavgift som företagen betalar för att erhålla garantin inkluderar även EKN:s administrativa kostnader för att administrera och utfärda exportkreditgarantierna.

Den del av avgifterna som överstiger EKN:s administrativa kostnader för garantierna, och de belopp som eventuellt kan återvinnas av EKN efter att ersättning för en förlust betalats ut, inklusive eventuella medel som kan erhållas för inlösen eller avyttring av säkerheter ska betalas in på inkomstitel. Genom detta förfarande minskar nettobelastningen på statsbudgeten så långt det är möjligt.

Förslaget bedöms inte få några konsekvenser för jämställdheten mellan män och kvinnor eller de integrationspolitiska målen. I övrigt innebär inte förslaget några konsekvenser av det slag som bör redovisas.